SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:1227

av Sten Bergheden (M)

Stärkt äganderätt och rätt till ersättning för markägare som påverkas av närliggande naturreservat

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att naturreservat och andra områdesskydd inte ska få medföra inskränkningar för angränsande fastigheter utan särskild prövning och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att markägare som påverkas direkt eller indirekt av ett naturreservat ska ges rätt till förhandling med berörda myndigheter och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga om ekonomisk ersättning ska kunna utgå även till markägare vars brukande, fastighetsvärde eller utvecklingsmöjligheter påverkas negativt av närliggande naturreservat och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka äganderätten genom att införa ett krav på att konsekvenserna för angränsande fastigheter ska utredas innan ett naturreservat bildas eller utvidgas, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Äganderätten är en av grundbultarna i ett fritt och demokratiskt samhälle. Människor måste kunna lita på att mark och egendom som de äger inte successivt förlorar sitt värde eller sina brukningsmöjligheter genom statliga beslut utan att de ges rätt till inflytande, förhandling och ersättning. Samtidigt är det viktigt att värna värdefull natur och bevara områden med höga naturvärden.

Men naturvård kan aldrig bygga på att enskilda markägare ensamma ska bära kostnaderna för beslut som fattas för hela samhällets skull. När ett naturreservat bildas får de markägare vars mark tas i anspråk normalt ersättning för de begränsningar som uppstår. Problemet är att konsekvenserna ofta sträcker sig långt utanför reservatets formella gränser. Markägare med fastigheter som gränsar till ett reservat kan i praktiken drabbas av omfattande begränsningar utan att omfattas av några ersättningsregler. Det handlar om ökade hänsynskrav vid avverkning, försvårade möjligheter att anlägga vägar, genomföra markförbättringar eller utveckla verksamheter.

Tillståndsprocesser kan bli längre och myndigheternas bedömningar mer restriktiva. Förekomsten av skyddsvärda arter eller miljöer inom reservatet kan dessutom leda till att angränsande mark omfattas av nya krav och begränsningar. Många markägare upplever att de steg för steg förlorar möjligheten att fullt ut bruka sin mark, samtidigt som de inte får någon ekonomisk kompensation. Detta skapar frustration, minskat förtroende för myndigheter och en växande känsla av rättsosäkerhet. Den som äger skog eller jordbruksmark ska inte behöva acceptera att fastighetens värde urholkas därför att staten har beslutat att skydda mark i närheten. Om samhället anser att naturvärden ska bevaras måste samhället också ta ansvar för de ekonomiska konsekvenserna. Ett naturreservat ska därför inte få innebära att kostnader, begränsningar eller värdeförluster flyttas över till grannfastigheter utan dialog och ersättning.

Om brukningsmöjligheterna försämras, om fastighetsvärden påverkas eller om utvecklingsmöjligheter begränsas ska markägaren ha rätt att få sin sak prövad och rätt att förhandla med staten om ersättning. Äganderätten måste väga tyngre än i dag. Sverige har under lång tid sett hur markägare fått bära en växande del av kostnaderna för naturvård, artskydd och områdesskydd. Detta riskerar att underminera förtroendet för naturvården och skapa onödiga konflikter mellan markägare och myndigheter. En hållbar naturvård måste bygga på samarbete och respekt för den enskildes rättigheter. Markägare är inte motståndare till naturvården. Tvärtom är det ofta generationer av aktivt brukande som har skapat de landskap och naturvärden som samhället i dag vill

skydda. Därför måste äganderätten ges ett starkare skydd och ersättningsreglerna moderniseras. Den markägare som drabbas av samhällets beslut ska inte lämnas ensam med kostnaden. Om ett naturreservat påverkar en fastighet, oavsett om påverkan är direkt eller indirekt, bör det övervägas om det ska finnas rätt till prövning, förhandling och skälig ersättning. Det är en fråga om rättssäkerhet, respekt för äganderätten och förtroendet för det svenska samhället.

Sten Bergheden (M)